

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA
1923'24

ŠTEVILKA 17

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

KOSTA VUKAŠINOVIĆ

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modnih čevljev in usnjatih izdelkov:

== Listnice - Damske torbice ==

Potovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. d.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. . . . . Din 60,000.000

Rezerva . . . . . Din 30,000.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb,

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afiliiрани zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; *Frank Sakser State Bank*, Cortland Street 82, New-York City, *Banco Yugoslavo de Chile*, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/I.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek,	5. februarja	Zaprto.	
Sreda,	6. "	Beneški trgovci	Red E
Četrtek,	7. "	Hamlet	Red A
Petek,	8. "	Smešne precijoze — Pri- ljudni komisar — Tri maske. Premiere.	Izven
Sobota,	9. "	Othello	Red C
Nedelja,	10. "	ob 3. uri popoldne: Mogočni prstan	Izven
Nedelja,	10. "	ob 8. uri zvečer: Hamlet .	Izven
Ponedeljek,	11. "	Smešne precijoze — Pri- ljudni komisar — Tri maske	Red F
Torek,	12. "	Zaprto.	

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek,	5. februarja	Notredamski zvonar	Red D
Sreda,	6. "	Tosca	Red C
Četrtek,	7. "	Aïda	Red B
Petek,	8. "	Suzanina tajnost — Mozart in Salieri — Zapečateni .	Red F
Sobota,	9. "	Koncert baritonista gosp. Pavla Holodkova . . . . . (Začetek ob pol 9. uri)	Izven
Nedelja,	10. "	Nižava. Ljudska predstava	Izven
Ponedeljek,	11. "	Zaprto.	
Torek,	12. "	Gostovanje Margerite in Maksa Frohmana ter čla- nov zagrebškega baleta.	Izven

Uprava si pridržuje pravico spremembe sporeda in zasedbe.

Priporoča se
stara, solidna
tvrdba

J. Maček

največja zaloga
oblek na
Aleksandrovi cesti
samo št. 12

Beneški trgovec.

Igrokaz v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Poslovenil Oton Župančič.

Režiser: G. ŠEST.

Beneški dož		g. Sancin
Kraljevič maroški, } Kraljevič aragonski, }	Porzijina snubca {	g. Skrbinšek
		* * *
Antonio, beneški trgovec		g. Terčič
Bassanio, njegov prijatelj		g. Peček
Solano, } Salarino, } prijatelji Antonija { Graziano, }		g. Jerman
		g. Cesar
		g. Gregorin
Lorenzo, ljubimec Jessike.		g. Drenovec
Shylock, žid		* * *
Tubal, žid, njegov prijatelj		g. Danilo
Lancelot Gobbo, Shylockov sluga		g. Medven
Stari Gobbo, Lanzelotov oče		g. Plut
Salerio, sel iz Benetk		g. Jan
Leonardo, Bassanijev sluga		g. Bertok
Baltazar, } Stefano, } slugi Porzije {		g. Smerkol
		g. Kumar
Pisar		g. Sršen
Porzia, bogata dédična		ga Marija Vera
Nerissa, nje družica		gna Ješkova
Jessika, Shylockova hči		gna M. Danilova

* * * Shylocka in kraljeviča aragonskega igrata izmenoma gospoda Lipah in Rogoz.

Beneški senatorji, uradniki sodnega dvora, jetniški ključar, strežaji in spremniki.

Godi se deloma v Benetkah, deloma v Belmontu, Porzijinem letovišču.

Scenično glasbo zložil kapelnik g. Pauer. — Dekoracije po slikah starih mojstrov Carpaccia, Bellinija, Pinareala naslikal šef gledališke slikarne g. Skružny.

HAMLET

kraljevič danski.

Žaloigra v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Poslovenil Ivan Cankar.

Režiser : O. ŠEST.

Klavdij, kralj danski			g. Skrbinšek
Hamlet, sin prejšnjega in nečak sedanjega kralja			g. Rogoz
Polonij, prvi komornik			g. Lipah
Laertes, njegov sin			g. Kralj
Horacij, Hamletov prijatelj			g. Peček
Voltimand,	} dvorniki {	{	g. Markič
Kornelij,			g. Kumar
Rozenkranc,			g. Drenovec
Gildenstern,			g. Smerkolj
Osrik,			g. Sancin
Plemič			g. Bertok
Marcel,	} častnika {	{	g. Medven
Bernardo,			g. Sancin
Francisko, vojak			g. Smerkolj
Rajnold, sluga Polonijev			g. Cesar
Fortinbras, kraljevič norveški			g. Gregorin
Duh Hamletovega očeta, prejšnjega kralja Hamleta			g. Terčič
Prvi igralec			g. Danilo
Drugi igralec			g. Sancin
Tretji igralec			g. Kumar
Igralka			gna Gorjupova
Sluga			g. Bertok
Duhovnik			g. Markič
Prvi grobar			g. Plut
Drugi grobar			g. Cesar
Gertruda, kraljica danska in Hamletova mati			ga Marija Vera
Ofelija, Polonijeva hči			ga Wintrova

Osebe v igri:

Prolog	g. Kumar
Kralj	g. Danilo
Kraljica	gna Gorjupova
Lucijan, kraljev nečak	g. Sancin

Gospodje in gospé z dvora, častniki, vojaki, sluge.

Vrši se v Helsingöru na Danskem.

Glasbo zložil A. Balatka. — Po tretjem dejanju daljša pavza.

SMEŠNE PRECIJOZE.

Komedija v enem dejanju. Spisal Molière.

Režiser: g. PUTJATA.

La Grange	g. Sancin
Du Croisy	g. Bertok
Gorgibus, meščan.	g. Cesar
Madelon	gna Juvanova
Cathos	gna Slavčeva
Marotte	gna Ježkova
Almanzor	
Marquis Mascarille	g. Putja'a
Vicomte Jodelet	g. Sancin
Prvi nosilec	g. Markič
Drugi nosilec	
Prvi godec	g. Kumar
Drugi godec	g. Jan

Več lakajev.

PRILJUDNI KOMISAR.

Komedija v enem dejanju. Spisal Georges Courteline.

Režiser: O. ŠEST.

Komisar	g. Peč k
Floche	g. Šest
Brelog	g. Pipah
Gospod	g. Jerman
Stražnik Lagrenaille	g. Sancin
Stražnik Garrigou.	g. Smerkolj
Punez	g. Da silo
Gospa Flocheva.	ga Rakarjeva

TRI MASKE.

Drama v enem dejanju. Francoski spisal: Charles Mere. Poslovenil F. J.

Režiser: O. ŠEST.

Prati della Corba	g. Skrbinšek
Rdeči harlekin	g. Rogoz
Puščavnik	g. Terčič
Pavliha	g. Plut
Paolo da'la Corba	g. Gregorin
Mancecca	ga Wintrova
Viola Ve cotelli.	ga Juvanova

OTHELLO.

Tragedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Prevel Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Beneški dož	g. Lipah
Brabantio, senator	g. Skrbinšek
Prvi senator	g. Medven
Drugi senator	g. Sancin
Graziano, Brabantijev brat	g. Cesar
Lodovico, Brabantijev sorodnik	g. Drenovec
Othello, plemenit zamorec v beneški službi	g. Putjata
Cassio, njegov pobočnik	g. Kralj
Jago, njegov praporščak	g. Rogoz
Roderigo, beneški plemič	g. Gregorin
Montano, namestnik na Cipru	g. Peček
Desdemona, Brabantijeva hči, Othellova žena	ga Marija Vera
Emilija, Jagova žena	ga Juvanova
Bianca, Casijeva ljubica	gna M. Danilova
Glasnik	g. Terčič

Plemiči, vojaki, senatorji, godci.

Prvo dejanje se godi v Benetkah, naslednja na Cipru.

Glasbo zložil g. Balatka.

Po prvem in četrtem dejanju daljša pavza.

Salon za dame in gospode

EMIL NAVINŠEK

Šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani

Izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebnic

Specialna trgovina ženskega in moškega sukna
Zaloga belega blaga

Josip Bedrač Aleksandrova c. 12

Notredamski zvonar.

Romantična opera v dveh dejanjih (petih slikah). Po istoimenem romanu Viktorija Hugoja napisala Leopold Wilke in komponist. Vglasbil Franc Schmidt.

Dirigent: L. MATAČIĆ.

Režiser: O. ŠEST.

Archidiaconus notredamski	g. Cvejič
Quasimodo, zvonar notredamski	g. Zathey
Phoebus, gardni častnik	g. Kovač
Gringoire, bivši filozof in pesnik, sedaj cigan	g. Sowilski
Častnik	g. Šubelj
Esmeralda, cigansko dekle	gna Thalerjeva
Krčmarica Falourdel	ga Smolenskaja

Cigani, vojaki, duhovni, ljudstvo.

Čas: XV. stoletje. Kraj: Pariz. Prva slika: Grève place. Druga slika: Krčma stare Falourdel. Tretja slika: Ječa. Četrta slika: Pred cerkvijo Notre Dame. Peta slika: Na terasi cerkve Notre Dame.

Novo dekoracije, po osnutkih akad. slikarja Bucika, naslikal mojster Skružny.

Damska konfekcija in modni ateljé

TEODOR KUNC

MESTNI TRG 14

POD TRANČO 2

IG. KLEINMAYR & FED. BAMBERG, dr. z o. z., LJUBLJANA.

Pravkar izšlo: Edmond Rostand: *Cyrano de Bergerac*. H. rojska komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Župančič. Cena 65 Din.

Franco-ka književnost zadnjih 50 let morda ne premore dela, ki bi bilo v svoji dovtipnosti, vznesenosti in sijaju besede tako tipično francosko, kakor je Rostandov „Cyrano“. Z duhom poet, z vnanjostjo nosata grdoba; srce polno ljubozni, usta pre lpevojoča od po meha nad seboj; lev, ki bi si mogle prioriti svet in se ne upa dvigniti oči od žene, »i jo ljubi« evo vam junaka te čudov te komedije! „Cyrano de Bergerac“ je uvrčen v letošnji repertoar ljubljanskega Narodnega gledaliča.

TOSCA.

Opera v treh dejanjih. Besedilo po V. Sardou napisala L. Illica in G. Giacosa. Poslovenil Cvetko Golar. Vglasbil G. Puccini.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Floria Tosca, slovita pevka	gna Zikova
Mario Cavaradossi, slikar	g. Šimenc
Baron Scarpia, policijski načelnik.	g. Popov
Cerese Angelotti	g. Šubelj
Cerkovnik	g. Betetto – Pugelj – Zupan
Spolleta, birič	g. Mohorič
Sciarrone, orožnik	g. Mencin
Ječar	g. Perko
Pastir	g. Habič ml.

Kardinal, sodnik, vodja mučilnice, pisar, častnik, podčastnik, vojaki; cerkveni pevci, duhovniki, ljudstvo.

Godi se v Rimu leta 1800.

Vsebina. 1. d e j. Konzul Angelotti je ubežal iz ječe in se skriva v cerkvi S. Andrea della Valle. V cerkvi slika Cavaradossi Marijo Magdaleno. Obišče ga ljubosumna prijateljica slovita pevka Tosca. Cerkovnik pride naznanit, da je končno izgnan Napoleon iz Italije in da bo nocoj zato velika slavnost, na kateri bo pela tudi Tosca. Naenkrat pride krvoločni policijski komisar baron Scarpia. Ukaže preiskati cerkev in iz najdenih predmetov sklepa, da je Cavaradossi podpiral Angelottijev beg. Ker Scarpia tudi ljubi Tosco, je vesel, da more upropastiti na ta način svojega tekmeca Cavaradossija. Toda Tosca zagrozi Scarpiji, da se maščuje.

2. d e j. Baron Scarpia večerja v palači Farnese. Povabil je k sebi Tosco. V sosednji sobi mučijo Cavaradossija, da bi izpovedal, kam je ubežal Angelotti. Toda slikar prenaša raje vse muke kot da bi izdal svojega prijatelja. Pride novica, da je pri Marengu zmagal Napoleon. Cavaradossi zapoje od veselja nad to zmago. Scarpia ga veli radi veleizdaje ustreliti, toda reče Tosci, da ga lahko reši, ako se mu vda. Tosca, vsa obupana, to obljubi. Scarpia ji zagotovi, da bo slikar samo navidezno umorjen, da vojaki ne bodo imeli krogel v puškah in da naj se po strelu Cavaradossi obnaša kot da je mrtev. Tosci dá Scarpia pismo, ki dovoljuje njej in slikarju svoboden odhod iz Rima. Tosca zabode Scarpija.

3. d e j. Na Angelskem gradu v Rimu. Slikarja peljejo na morišče. S Tosco se poslovi Cavaradossi in oba se veselita veselega snidenja in bega. Vojaki oddajo salvo in odkorakajo. Tosca hiti k ljubčku — toda v smrtnem strahu opazi, da je Cavaradossi res mrtev. Iz obupa skoči v prepad, da se v smrti združi s svojim ljubljnim Cavaradossijem.

AÏDA.

Opera v štirih dejanjih. Spisal Antonio Ghislanzoni.
Vglasbil G. Verdi.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Kralj egiptovski.	g. Pugelj – Zupan
Amneris, njega hči	ga Borova – Rewiczewa – gna Sfligojeva
Aïda, sužnja etiopska	ga Lewandovska – gna Zikova
Radames, vodja egiptovske voj- ske	g. Sowilski – Šimenc
Ramfis, veliki svečenik	g. Betetto – Zathej
Amonasro, etiopski kralj in oče Aïde	g. Cvejic
Sel	g. Banovec – Mohorič
Svečenica	gna Mišič-Saxova
Svečeniki, svečenice, ministri, vodje, vojaki, sužnji in ujetniki etiopski, narod egiptovski.	

Dejanje se godi v Memfidi in Tebah za vladanje Faraona.

Novo dekoracije naslikal g. Skružny. Novo garderobo izdelala
gledališka krojačnica pod vodstvom ge Waldsteinove.

Plese naštudiral baletni mojster g. A. Trobiš.

Vsebina:

1. dejanje: Dvorana v kraljevi palači. Ramfis in Radames govorita o vojni; Radames upa, da postane vodja egiptovske vojske. Samo v tem slučaju lahko popelje ljubljeno Aïdo v domovino. V Radamesa je zaljubljena tudi Amneris. Kralj ga imenuje glavnim poveljnikom in Amneris mu izroči zastavo.

Sprememba: V templju. Veliki svečenik izroči Radamesu sveti meč in prosi boga za zmago.

2. dejanje: Amneris se v svojem stanovanju pripravlja za sprejem zmagovalne vojske. Ker pa sluti, da ga tudi Aïda ljubi, ji zapove, da mora pozabiti nanj in da se mora zmagovalne svečanosti udeležiti kot sužnja.

Sprememba: Radames se vrača kot zmagovalec. Med ujetniki je pripeljal seboj tudi kralja Amonasra, očeta Aidinega. Kralj sicer na prošnjo Radamesovo sužnje osvobodi, le Aïde in njenega očeta ne. Radames naj poroči kraljevo hčerko Amneris.

3. dejanje: Na obali Nila. Amneris moli na predvečer poroke v Izinem templju. Radames je hotel z ljubljeno Aïdo zbežati iz Egipta, toda njegov načrt se izjalovi in veliki svečenik ga zapove zapreti.

4. dejanje: Kraljeva dvorana. Amneris še vedno ljubi Radamesa in ga skuša osvoboditi. On je ne ljubi, pusti rajši se živega pokopati. Obupana Amneris preklinja sodnike.

Sprememba: V svetišču Vulkanovem umreta v objemu Radames in Aïda.

SUZANINA TAJNOST.

Intermezzo v enem dejanju. Napisal Enrico Golisciani.
Vglasbil E. Wolf-Ferrari.

Dirigent: A. NEFAT.

Režiser: O. ŠEST.

Grof Gil . . . . . g. Rigo
Grofica Suzana, njegova soproga . . . gna Thalerjeva
Sante, sluga . . . . . g. Zupan

Čas: sedanjost.

MOZART IN SALIERI.

Dramatske scene. Spesnil Puškin. Poslovenil P. Debevec.
Vglasbil N. Rimski-Korsakov.

Dirigent: L. MATAČIČ.

Režiser: P. DEBEVEC.

Mozart . . . . . g. Burja
Salieri . . . . . g. Betteto
Slepi godec . . . . . g. Jermol

Prva slika v sobi Salierijevi; druga slika v krčmi.

Čas: okrog 1790.

Zapečatenci.

Komična opera v enem dejanju. Spisala Rihard Batka in
Pordos-Milo. Poslovenil Al. Peterlin-Bátog.
Vglasbil Leo Blech.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: O. ŠEST.

Jež, župan . . . . . g. Levar – dr. Rigo
Liza, njegova hči . . . . . gna Thalerjeva
Gospa Jera, mlada vdova . . . . . ga Rewiczewa
Gospa Vuga, stanovalka v isti hiši . . . ga Smolenska
Jernej, njen sin, občinski pisar . . . . . g. Kovač
Zajec, občinski sluga . . . . . g. Zupan
Sosed Grivec . . . . . g. Finko
Nočni čuvaj . . . . . g. Perko
Prvak strelcev . . . . . g. Bogojevič

Kraj: malo mesto. Čas: 1830.

V soboto dne 9. februarja 1924

KONCERT PAVLA HOLODKOVA

prvega baritonista Moskovske opere.

SPORED:

- 1.) Borodin: **Arija kneza Igorja** iz opere „Knez Igor“.
- 2.) Sokolov: „Burja na polju“, ruska narodna pesem.
- 3.) Rahmaninov: „Vse mine“, romanca.
- 4.) Rahmaninov: „Mi smo sedeli s teboj.“
- 5.) Grečaninov: „Smrt“, romanca.
- 6.) Musorgsky: **Arija Šablovitega** iz opere „Hovanšina“.

ODMOR.

- 1.) Čajkovski: **Arija kneza Jeleckega** iz opere „Pikova dama“.
- 2.) Grečaninov: „V ječi“, romanca.
- 3.) Gounod: Kavatina Valentina iz opere „Faust“.
- 4.) Podgoreski: „Eldorado“, romanca.
- 5.) Musorgski: „Bolha“, pesem Mefista iz „Fausta“.
- 6.) Leoncavallo: Prolog iz opere „Glumači“.

Na klavirju spremlja g. prof. Ruč.

NIŽAVA.

Muzikalna drama s predigro in v dveh dejanjih.

Besedilo spisal po A. Guimeri Rud. Lothar. Vglasbil E. d' Albert.

Dirigent: L. MATAČIČ.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Sebastiano, posestnik	g. Cvejič
Tomaso, najstarejši občan	g. Betetto - Zupan
Moruccio, mlinarski hlapec	g. Pugelj
Marta	gna Thalerjeva
Pepa	ga Matačičeva
Antonija	gna Jeromova
Rozalija	gna Sfiligojeva
Nuri	gna Korenjakova
Pedro, pastir	g. Sowilski
Nando, pastir	g. Banovec
Župnik	g. Finjko
Kmet	g. Perko

Kraj: Deloma na visoki planoti v Pirenejih, deloma v nižavi Kataloniji na Španskem.

Prva vprizoritev l. 1903 v nemškem gledališču v Pragi.

MODNI SALON DAMSKIH KLOBUKOV
ANGELA PEKOLJ
 ALEKSANDROVA CESTA 12
 == se priporoča velecenjenim damam ==

GRIČAR & MEJAČ ZALOGA OBLEK
 ZA DAME,
 GOSPODE IN OTROKE
 LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA 3 VOGAL
 KNAFLJEVE ULICE

Molière: „Smešne precijoze“.

Pravi francoski humor je galskega izvora. Francozi sami ga imenujejo *esprit gaulois*, očitno zato, ker je oni del francoske duševnosti, ki se ni dal nikdar poromaniti, ampak je ostal sam sebi zvest do najnovejših časov. Razposajen je, nebrzdano duhovit, mnogokrat grob, vedno pa naraven. V svojih izrastkih se bliža cinizmu, nikdar rafiniranosti ali afektiranosti. Tak je humor neznanih nam piscev prastarih francoskih šansonov in srednjeveških fars; tak je humor renesančne in tudi še klasične, poklasične, celo romantične dobe na galskih tleh, kjer je nastal *Maistre Pathelin* in kjer so se rodili *Rabelais*, *Molière*, *Cyrano*, *Voltaire* in *Hugo*. In če si natančneje ogledamo jedrnat humor *Shakespearejev*, vidimo, da je istega izvora, da je keltske krvi. *John Falstaff* je tip, ki je zelo soroden starofrancoskemu pavlihi, imenovanemu *Gros Guillaume*. V bistvu enake, samo cinično prirojene so gotove *Shawove figure*. Tudi v *Shawu* še živi stari keltski duh — *l'esprit gaulois*. — Umevno je, da so iz bogate zakladnice galskega humorja črpali narodi, ki jih je narava obdarila z manj izrazito dovtipnostjo: *Lessing*, ki je dal svojim rojakom prvo narodno veseloigro, je gojil v mladostnih dneh željo, da bi postal nemški *Molière*. V *Gogoljevem Revizorju* najdemo celo vrst mest, posnetih po *Molièru*. Prva komedija, ki smo jo čuli Slovenci v svojem jeziku, je francoskega izvora in njen glavni junak — kljub *Beaumarchaisu* in *Linhartu* — ni ne *Spanec*, ne *Matiček*, marveč pristen galski porednež.

Šestnajsti vek, doba francoske renesanse, še ni prinesel Francozom preporoda njihove drame, pač pa je pokopal zadnje ostanke srednjeveških bibliških iger in zgradil temelj, na katerega je postavilo sedemnajsto stoletje plemenito stavbo francoske tragedije. Renesančni preokret pa je moral vplivati tudi na razvoj francoske komedije, dasi ne v tako radikalnem zmislu kakor na dramo.

Gledališče je vedno odsev sodobnega življenja. Groteskna komika srednjeveške farse ima svoj izvor v prostaških oblikah medsebojnega občevanja tedanjih ljudi. Teh oblik tudi renesančni pokret ni bogve kaj izpremenil, vsaj na Francoskem ne. Neprestane vojne in notranji boji so stavili novim smernicam premočne ovire. Tako je prišlo, da so še za časa *Henrika IV.* vladale celo na pariškem dvoru razmere, ki si jih danes komaj moremo misliti. *Marguerite de Valois*, prva žena *Henrikova*, nam v svojem pikantnem opisu *Sentjernejske noči* pripoveduje, kako sta segali podivjanost in sirovost v onih razburkanih časih prav do kraljevske spalnice. Tridesetletna vojna je to stanje še poostrila. Neotesano vedenje je slavilo pravcate orgije in je zelo kvarno vplivalo tudi na razvoj jezika.

Brez blagodejnega vpliva renesanse in brez podpore iz Italije bi seveda ne bilo prišlo do nikake reakcije. Tako pa so se začeli vedno česčeje oglašati kliči proti propadanju dobrega okusa v družabnem življenju, ki se je seveda tudi zrcalilo v književnosti. Posebno pa so se zaboljšanje razmer zavzele dame iz francoskega plemstva, tako da dobi gibanje takoj v početku izrazit značaj ženskega pokreta. Pod pokroviteljstvom dam najboljše družbe so nastali predvsem v Parizu številni krožki, ki so si postavili nalogo, gojiti družabno življenje v umerjenih oblikah in podpirati dobro književnost. Najodličnejši teh «salonov» je bil oni lepe in duhovite markize de *Rombouillet*.

Catherine de Vivonne je bila hči francoskega poslanika v Rimu. Mati ji je bila Italijanka iz najvišje rimske aristokracije. Leta 1600. jo je vzel za ženo pariški plemenitaš markiz de *Rambouillet*. Predstavljena kralju, se zavoljo svobodnega tona, ki je takrat vladal na francoskem dvoru, in zaradi gotovih razmer, ki jih je bila tam uvela lahkoživa prva žena kraljeva, ni mogla privaditi krogu, ki je obdajal sicer genialnega, a mnogo manj čednostnega *Henrika IV.* Hlinila je slabo zdravje in se izogibala povabilom na dvor, kolikor je mogla. V svoji palači v *rue Saint-Thomas-du-Louvre* pa je zbirala okrog sebe ves boljši del tedanje pariške družbe, posebno tudi one, ki ji je bil pri sreju prospah francoske književnosti in umetnosti. Pri njej so se v zgodovinskem «višnjem salonu» shajale v prvi polovici sedemnajstega stoletja osebnosti kakor *Richelieu*, takrat še škof v *Luçonu*, kardinal *la Va-*

lette, kneginja Montmorency, vojvoda Montausier, ki je potrpežljivo in stanovito čakal trinajst let, da mu je dala roko markizina hči Julija, dalje La Rochefoucauld, Mlle de Scudéry, Mme de Sévigné, od pisateljev Malherbe, Voiture, Scarron, Corneille, poznejši veliki cerkveni govornik Bossuet in mnogi drugi.

V salonu markize de Rambouillet so se polagali temelji raznim panogam francoske klasične literature, ki je kmalu nato tako lepo vzkliha. Tam se je gojil okus za visoko, resno in čisto francosko umetnost, ki si je seveda v marsičem jemala laške vzorce za vzgled. V zadnjem oziru ne smemo pozabiti, da je bila markiza de Rambouillet po materi laške krvi in da je bila tudi takrat vladajoča druga žena Henrikova, Marie de Médicis, Italijanka. Predvsem so negovali vsi člani družbe jezik, čigar čistost in lepota jim je bila nad vse. Poleg tega so pazili na zunanje forme občevanja, glede katerih so stavile visoke dame, ki so posečale sloviti salon, neverjetno stroge zahteve. Skratka: gostje markize de Rambouillet so morali biti v vsakem oziru «odlični» ali, kakor so se sami izražali: *précieux*. Odtod ime «preciozje». Preciozstvo je postalo eden najvažnejših in najuspešnejših faktorjev reakcije proti razvadam tedanjega družabnega življenja in proti svoboščinam izražanja, ki so se bile na veliko škodo jezika v tistih časih tako zelo razpasle.

Preciozje imajo torej nedvomno za razvoj francoski šeg in navad — ki so postale pozneje merodajne za ves civilizirani svet — ter za francoski jezik in njegovo literaturo velike zasluge, katerih bi jim nikdo ne bil kratil, če bi plemenite dame v svojem lepem prizadevanju ne bile šle daleč preko cilja. To velja za salon markize de Rambouillet, še bolj pa za ostale slične institucije, ki so sčasoma nastale v Parizu in posebno tudi v provinci. Poitiers, Bordeaux, Lyon, Montpellier itd. so imeli kmalu vsak svoj «salon», ki je seveda daleč zaostajal za slavnim pariškim originalom. V teh salonih so se dogajale čudne reči. Ker je markiza de Rambouillet navadno sprejemala goste, zlekunjena na počivališču, so druge preciozje smatrale za umestno sprejemati svoje prijateljice in prijatelje, ležeče na razkošni postelji v kdove kakšni obleki. Nobena kretinja se jim ni zdela več dovolj fina, nobena toaleta dovolj elegantna, noben izraz dovolj izbran. Njihova govornica je malopomalem postala za navadne zemljane nerazumljiva. Tako so imenovali čašo vode «notranjo kopel», okno «vrata svetlobe», lice «presto! sramežljivosti», godbo «paradiž ušes», luno «nočno baklo», postelj «kraljestvo Morfejevo» itd. Marsikak preciozno izraz skoro žali celo naš sedanji estetski čut; tako so n. pr. nazivali v precioških krogih in salonih nosače «krščene mule»; gospodična ta in ta je duhovita, bi se reklo po precioško «gospodična ta in ta je izvleček ta in ta je duhovita, bi se reklo po precioško «gospodična ta in ta je izvleček človeškega duha»; kadar so koga povabili, naj sede, so rekli: «podajte se vendar v objem naslanjača», kdor se je poročil, je «šel v dovoljeno ljubezen».

Molière, ki je bil izvrsten opazovalec in strog sodnik svojih sodobnikov in ki mu je šla narava nad vse, dočim mu je bila afektiranost v dno duše zoprna, si seveda ni mogel kaj, da bi duhovitim damam ne pokazal na odru vse smešnosti njihovega počenja. Kmalu po svojem prihodu v Pariz je napisal satirično komedijo, ki so jo igrali prvič v torek 18. decembra 1659 v Théâtre du Petit-Bourbon, v gledališču, ki je stalo na mestu sedanje «Colonnade du Louvre». Intriga delca je sila preprosta: Vdovec Gorgibus, imovit, toda nekoliko skop pariški meščan, je bil dal svojo hčer in svojo nečakinjo na deželni odgojiti. Ko postaneta obe goski godni za možitev, jih popelje v Pariz in jima poišče primerna snubača. Toda dekleti, ki sta bili čuli o preciozjah, o viteških ljubicah, o romantičnih doživljajih in zapletljajih, nikakor nočeta skočiti kar naravnost v zakonski jarem. Snubača, ki jima jih Gorgibus pošlje, strašno nemilostno sprejmeta, ker jima nista dovolj fina, kar se vedenja in obleke tiče. Ko pride Gorgibus, da govori z deklinama o možitvi, ima ž njima svoje križe. Hči začenja dvomiti, da bi bil Gorgibus sploh njen oče. «Kako ste mogli postati oče tako duhovite hčere?» mu pravi. Nečakinja pa mu kratkomalo izjavi, da smatra zakon za docela šokantno reč. «Kako morete zahtevati, ljubi stric, da ležem pod isto odejo z golonagim moškim...?»

Med tem snujeta zavrnjena snubača maščevanje. Vsak obleče svojega lakaja v praznično obleko, ga našopiri kolikor mogoče s peresi in trakovi ter pošlje na poset k Gorgibusovim. Mascarille, prvi sluga, se izda za markija, drugi, z imenom Jodelet, za vicomta. Preciozji se imenitno zabavata. V naj-

lepšem trenutku pa prideta gospodarja in spodita svoja služabnika domov. Nesrečni dekleti uvidita svojo zmoto in bi se najrajši sramu v tla pogreznili.

Mascarilla je predstavljal Molière sam. Obe precijozji sta igrali odlični člani njegove družbe, Mlle de Brie in Mlle du Parc, služkinjo Marotto pa Madeleine BÉjart, sestra poznejše Molièrove žene Armande. Uspeh je bil velik. In kar je posebno interesantno: poleg visoke gospode z dvora so bile pri predstavi prisotne skoro vse dame salona Rambouillet s takrat že sedemdesetletno markizo na čelu in so navdušeno ploskale. Komedija se je morala ponoviti še v isti sezoni štiriinštiridesetkrat. Bil je Molièrov prvi veliki uspeh.

Tudi izven Pariza je igra hitro zaslovela. Na Dunaju so jo igrali šestokrat za časa Marije Terezije v «Théâtre près de la cour», kakor so takrat imenovali dvorno gledališče, seveda v francoskem jeziku. Tudi Abraham a Sancta Clara je moral komedijo poznati, ker govori v svojih pridigah o pretiosis ridiculis. Mascarilla je bil najljubša vloga starejšega Coquelina. Nastopal je v nji po vseh evropskih mestih. Leta 1920. so vprizorili «Smešne precijozje» v grajskem gledališču v Schönbrunnu v prevodu grofa Baudissina. Dasi so sodelovali prvi dunajski umetniki, jim kritika očita, da niso zadelj finega tona Molièrove satire, ker so pretiravali. Tudi v Pragi je igra v izborni zasedbi na repertoarju Narodnega divadla.

F. Juvančič.

Iz „Beneškega trgovca.“

(Prevod O. Zupančiča.)

Porzia: Narava milosti ni vezana:

kot krotki dež nebeški, na zemljó

rosi pod sabo z dvojnim blagoslovom:

zanj, ki deli, in zanj, ki jo sprejema.

V mogočnikih najbolj mogočna, diči

bolj nego krona kneza na prestolu:

oblast in moč prosvetno kaže žezlo,

časti prilastek je in veličanstva,

in strah pred kralji v njem ima svoj sedež;

a milost več je nego žezla moč,

vladarju v srcu ona prestoluje

in je prilastek samega Boga;

in zemska oblast se najbolj bliža božji,

če milost blaži pravdo. Torej, žid,

čeprav ti gre za pravdo, si premisli,

da le po pravdi ne bi nas nobeden

zveličal se; vsi molimo za milost,

in ta molitev nas uči ravnati

po milosti. Tóliko sem govoril,

da bi te odvrnil od pravice stroge;

če nje držiš se, mora vestni dvor

beneški razsoditi zoper kupca.

(Govor pred senatom, IV., 1.)

* * *

Lorenzo: Svetal je mesec: tako noč kot ta,

ko je laskaje zrak poljubljjal drevje,

in ni mu dal šumeti, tako noč

se vzpel je Triol na obzidje Troje

in vzdihal svojo dušo tja k šatorom

je grškim, kjer njegova Kresida

to noč je spavala.

Jessica : In tako noč

je Tizba plaho stopala po rosi,
a leva prej uzrla nego njega
in splašena zbežala.

Lorenzo : Tako noč

je stala Dido z vrbovico v roki
na divjem bregu in vabila ljubčka,
naj vrne se v Kartago.

Jessica : Tako noč

Medeja brala čarne je zeli,
da Jazona je pomladila.

Lorenzo : Tako noč

se Jessica ukrala je od žida
in iz Benetk z razposajenim fantom
bežala do Belmonta.

Jessica : Tako noč

prisegal ji Lorenzo je ljubezen,
ukral ji srce z nežnimi obeti,
ki vsi so bili krivi.

Lorenzo : Tako noč

obrekovala čedna Jessica,
neugnanka mala, svojega je ljubčka,
in on ji je odpustil.

Iz „Spominov S. Bernhardt“.

(Dalje.)

Povod, da sem zapustila Comédie, je dala zopet moja sestra Régina, toda to pot ne namenoma.

Proslavljali smo Molièrjev jubilej in vsi umetniki tega slavnega zavoda bi se morali — po starem običaju — zbrati in se pokloniti pred kipom genialnega pesnika. — Pri tej priliki sem prvič prisostvovala taki ceremoniji in moja mala sestrica, ki me je čula doma o tem govoriti, me je prisrčno prosila, naj jo vzamem seboj. Mama mi je dovolila in nama dala za spremstvo našo staro Marguerito.

Celokupna Comédie je bila zbrana v umetniški sobi: dame in gospodje, različno kostumirani, toda vsi v slavnih doktorskih plaščih.

Pravkar so javili, da se ceremonija prične, in vse se je gnetlo k hodniku, kjer so stali kipi velikih umetnikov.

Držala sem sestrico za roko. Pred nama je šla zelo debela in zelo slavnostno razpoložena gospa Nathalie, stara, hudobna in prepirljiva članica Comédie. Régina, ki se je hotela umakniti vlečki Marije Royer, je stopila po nesreči na vlečko gospe Nathalie. Ta se je obrnila in je vsa divja sunila otroka tako silno, da se je udaril ob steber, na katerem je stal kip.

Régina je zakričala in prišla k meni; njen lepi obrazček je bil krvav. Vrgla sem se na debelo žensko in zakričala:

„Ničvredni stvor! . . .“ in ji v trenutku, ko mi je hotela nekaj odgovoriti, priložila par zaušnic.

Stara članica je padla v nezavest, vpitje, divje kričanje, ogorčenje, pritrjevanje, prikrit smeh, nasičena maščevalna čuvstva, ginjaljivo sočutje dam, ki so bile tudi matere, z ubogo malčko itd., itd. . .

Nastali sta dve stranki, ena za zlobno Nathalijo, ki je bila še vedno brez zavesti, druga pa za malo Régino. Zelo zanimivo je bilo opazovati grupacijo in različnost teh dveh strank. Okrog Nathalije so se zbirali slavnostni in mrzli moški in ženske, ki so deloma z robci, deloma s pahljačami hladili onemoglo kepo masti. Neka mlada, pa resna članica, je poškopila Nathalijo s par kapljicami vode. Komaj pa je ta to začutila, se je takoj osvestila, si pokrila lice z rokami in zamrmrala s slabim glasom:

„To je pa neumno! Saj mi boste vso šminko uničili!“

Régino pa so obkolile mlade dame in ji izmivale lice. In mala je rekla sirovo: „Saj nisem tega nalašč storila, sestra, prisežem ti! To je govedo, ki brca kar tja v en dan.“ Kajti Régina, ta serafin z lepimi plavimi lasmi, radi katerih bi ji bili še angeli nevoščljivi, ta idealna, poetična lepota, je govorila kot kak voznik; nismo je mogli tega odvaditi.

Njeno sirovo govorjenje je izzvalo med našo stranko sila smeha; sovražna stran pa je skomizgala z ramami. (Dalje prihodnjic.)

RAZNO.

Hudožestveniki gostujejo od 8. do 18. februarja v Zagrebu. V trupi so: Germanova, Križanovskaja, Grečova, Masalitinov, Šarov in drugi. Uprizorili bodo: «Selo Stepančikovo» (Dostojevski), «Gospa z morja» (Ibsen), «Bitka življenja» (Dickens), «Jekaterina Ivanovna» (Andrejev) in «Kralj mračne sobe» (R. Tagore).

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“
Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

Priporočamo vsem rodbinam
KOLINSKO CIKORIJO
izvrsten pridatek za kavo

Dobrovoljačka banka, d.d. v Zagrebu
podružnica **LJUBLJANA**
Telef. inter. št. 5 in 720 Dunajska cesta št. 31
Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir
in trgovske knjige priporoča papirnica
IVAN BONAČ v Ljubljani, Šelenburgova ul.

Kavarna, slaščičarna in pekarna
JAKOB ZALAZNIK
Ljubljana, Stari trg št. 21

TRGOVSKA BANKA, D. D.
LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1
IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKOLANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana
Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE
uglaševalec klavirjev v operi in pri privatnih strankah
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame
J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“

mednarodna transportna in komisijaska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta št. 31 – Maribor, Rakot, Jesenice
Naslov za brojavke: „Adrijaspod“ – Tekoči računi: Zadržna gospodarska
banka – Interurbanski telefon št. 781

Mednarodni transporti – Prevoz vaskovratne robe – Vkladiščanje robe
– Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništvo
in zveza v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstva

Založna knjigarna
Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16

CLA
MOR

A SINKOVIC
NASIL K SOSS
LJUBLJANA * MESTNI TRG * 10

MODNA * TRGOVINA *
ZA * DAME * IN * GOSPODE *

Urejuje Fran Lipah. — Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Cena 4 Din.!